

VIÐMERKINGAR

Sorgarleikurin í Irak

Allur heimurin er um sjónvarpsskíggja vitni til sorgarleikin í Irak. Har ósek sivil og herfólk lata liv. Heimurin er býttur í tvey, tey, sum eru fyri hesum kriggi og tey, sum eru imóti. Tey flestu eru tó samd um, at Saddam Hussein er eitt bólmenni álíkt Hitler og Stalin. Men var neyðugt at fara í kruggi, eitt kruggi, sum ongan enda tykist fáa og neyvan ein enda, har nakar verður sigursharri. Royndirnar at avvápna Irak vóru komnar væl áleiðis. Ein samdur heimur tók undir við arbeiðinum hjá ST, ið átti at hildið fram. Tað var ikki at ganga í fótafetum Chamberlains, sum mong halda.

Tað ávarað er um er júst við at henda. Amerikanskur forseti, verjumálaráðharri ella herforari megnar frammanundan at siga, hvørjar avleiðingarnar vera av einum kriggi, serstakliga ikki har mótparturin hevur bóðlar sum Stalin sum fyrimynd. Hetta vistu teir áðrenn. Kortini tosaði amerikanski verjumálaráðharrin við stórum og sterkum orðum og segði, at eitt bumbaúlop fór at verða framt, sum ikki hevði sín javnlíka í søguni. Og rætt var. Men til hvørja nyttu kunnu vit spyrja aftan? Tað hevur ikki skelkað Saddam og hansara fólk, skilst. Hesi eru tvorturimóti farin at gera "helviti" heitt fyri inn-rásheriðini. Og hetta er bert byrjanin. Trongdur upp í ein krók kann Saddam jú finna uppá alt. Hann er samvitksuleysur. Tað vistu og vita vit. Hann fyrr ikki fyri at taka livið av túsundtals av sínum egnu, um skuldin kann leggjast á amerikanarar. Harfyri var einasti mátin at koma honum til livs ikki bara kruggi.

Tað var eitt mistak at fara í kruggj nú. Tí uppruddingar-arbeiðið var ikki lídugt. Tí flest øll lond vóru samd um, at alt skuldi gerast fyri at vinna á Saddam bert ikki við totalum kriggi. USA hevur gjørt mangt gott fyri manna-ættina og fyri friðarinnar søk. Eingin ivi um tað. Men eisini USA kann taka feil. Og ikki minst tá forsetin eitur George Bush og verjumálaráðharrin Romsfeld. Hetta ery menn, sum bara siggja ein veg.

Tað kann gerast ein sonn vanlukka fyri USA og heimin, at ikki Al Gore gjordist forseti. At ikki demokratar vunnu valini til senat og umboðsmannahús. Hvussu kann man leggja heimsins lagnu í hendurnar á manni, ið kensluleysur og arrogantur hevur verið við til at taka flest deyðadómðar amerikanarar av døgum og als ikki vil diskutera hesa inhumanu, órættvísu og ómenniskjansligu revsing, tá ósek eisini verða tikin av døgum! Hvussu kann man krevja av honum at hava vit og skil og kenslur, tá tað um Irak ræður!

Tað er ein gáta, hví ikki sami Bush og heimsins einasta stórvaldið gjordi meira fyri at raka Saddam sjálvan, áðrenn farið varð í kruggi. Og tað tvingar okkum at seta fram ótespiligar spurningar. Vil man kruggi, tí krigsidsnaðurin vil tað - fyri at sleppa at royna síni nýggju vápn? Vil man kruggi, tí Romsfeldarnir hava so stórt vald? Hetta kunnu sýnast sum "hjártaleysir" spurningar at seta, nú amerikanskir og bretskir hermenn vilja lata liv fyri at sleppa okkum av við ein bóðil. Men teir mugu setast eins væl og spurt hevur verið um nyttuna av avvápnaðararbeiðinum hjá ST. Og vit mugu so heldur ikki gloyma at seta spurningin: hevði Vesturheimurin vist palestinsku sakini stórri ans, hevði støðan tá kunnað verið ein onnur! Kruggið er ein veruleiki, og vit kunnu nú bara vóna, at tað skjótt verður av, soleiðis at Saddam Hussein kann koma fyri altjóða brotsmannadómstólin.

Sosialurin

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
jan@sosialurin.fo
Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov
eirikur@sosialurin.fo
Figgjarleiðari: Jákup Mørk
jakup@sosialurin.fo

Marknaðardeild: lysing@sosialurin.fo
Jonhard Hammer jonhard@sosialurin.fo
Finnbjörg Nattestad
finnbjorg@sosialurin.fo
Durita Simonsen durita@sosialurin.fo

Tórbjørn Jacobsen
løgtingsmaður og figgjarnevndarlímur

Sosialurin

Johan Dahl er eitt undarligt politiskt fyribrigdi. Siðani valið hevur hann fyri tað mesta skotið í blindum eftir øllum sum rakst framvið tinggátini, loypt ólag á uppskot, sum vóru Suðuroynni at frama og seinasta friggjadag, í Dimmalætting, hevjar hann seg upp til at vera eitt slag av sjálvbestaltaðum politiskum inkvisitiónsdómstóli. Evnið hesaferð er útbyggingin av Vágs Havn.

Sambært honum er hon ofrað á fullveldisaltarinum og meinstau revskinnini í slátrinum eru Hergeir Nielsen og Jenis av Rana. Vit, sum hava arbeitt við málinum í drúgva tíð kunna bara staðfesta, at maðurin í minsta lagi er politiskt skizofrenur, kanska paranoidur eisini og at hann er í fer við at isolera seg frá allari ávirkan í føroyskum politikki, eisini tá ið tað ræður um framtøk í Suðuroynni.

Sambært lóg er Vágs Havn framvegis almenn samferðsluhavn. Tí var tað øllum greitt, tá ið nýggjur Smyril kom úr stropa, at eitthvort mátti gerast við havnaðiðurskiftini í Vági, soleiðis at tað hesin nýggi leinarin, sum nú er kjøl-strektur í Spaníu, skuldi kunna sigla sambert løgtingslóginu um fólka- og farmaflutning.

Í samstarvi við býráðið har suðuri kom landsstýrið og siðani løgtingið til ta niðurstøðu, at partarnir samskipaðu útbyggingina av djúp- & samferðsluhavn. Løgtingslóg um hesi viðurskifti varð endaliga samtykt fyri valið í fjor. Hetta var áðrenn Johan Dahl hevði havt nakað við føroyskan politikk at gera. Málið kom júst frá fullveldislandsstýrinum, sum eftir drúgva um-

Johan Dahl

hugsan og semju legði málið fram og fekk tað samtykt.

Politikkur er at vilja. At vilja loysnir. Samgongan sum nú situr mundi halda at figgjarorkan, sum var lögð niður í infrakervið í Suðuroy kundi raðfestast betri enn frammanundan varð hildið. Semja varð um, at tað kanska ikki var so skilagott at hava fleiri stórar almennar samferðsluhavnir fjørð um fjørð har suðuri, istaðin samdust samgongumenn um, at strika Vágs Havn sum almenna samferðsluhavn, at stuðla nýggjari verkætlan í Vági istaðin, at gera nýggja samferðsluhavn á Trongisvágsofirði og at byrja tunnilsarbeiðið imillum Øravík og Hov. Figgjarlógin avspeglar hendan viljan.

Tá ið hesin samferðslupakkin var íkomin gjordist tað sjálvandi neyðugt at strika upprunálógina um útbygging av djúp- & samferðsluhavn í Vági, sum hevði komið at kosta tí almenna 18,5 milliónir krónur, sum var helmingurin av ætlaðu verkætlanini.

Tað var øllum greitt, at tær almennu Føroyar ikki, soleiðis uttan viðari, bara kundu sleppa sær burturúr hesum málinum, sum tær høvdu verið ein beinleiðis partur av. Ein moralsk skylda lá eftir í málinum. Og sambært álitinum frá vinnunevndini er breið politísk semja um hvussu hendan moralska politiska skyldan skal skiljast og handhevast. Sagt verður:

Vinnunevndin hevur skilt tað soleiðis, at breið politísk semja er um, at landið rindar Vágs Kommunu eina kompensasjon fyri helvtina av byggikostnaðinum, tó í mesta lagi 9 mió kr., vísandi til at stig vóru tikin til eina felags verkætlan millum land og kommunu um útbygging av havnini í Vági, sum nú verður slept í sambandi við, at siglingin hjá strandferðsluni á Vág verður niðurlögð.

Samgongumenninir í vinnunevndini tóku ikki undir við meirilutanum av tí einfaldu orsök, at vit mettu niður í infrakervið í Suðuroy kundi raðfestast betri enn frammanundan varð hildið. enn at lóggeva á økinum valdu vit at halda málinum á stuðulsjáttanarstöði. Í mestan mun fyri at forða fyri siðvenju á økinum og eisini tí at vit ikki halda tað vera skilagott, at vinnunevndin situr og tekur framí arbeiðið hjá figgjarnevndini fleiri ár frameftir.

Í figgjarlógaruppskotinum fyri árið 2003 skeyt landsstýrið upp at 7 mió kr. vóru settar av til endamálið. Figgjarnevndin barberaði hetta talið niður á 5 mió kr, tá ið hildið varð, at Vágs Býráð ikki fekk brúkt fleiri enn hesar 5 mió kr. í inniverandi ári. Restin av helvtini av nýggju verkætlanini hjá býráðnum, ella umleið 4 mió kr., skuldu so setast á figgjarlógina fyri figgjarárið 2004. Havi saman við mongum øðrum ongantið skilt málið óðrvísi, og ætli mæi heldur ikki at skilja tað óðrvísi nú tá ið figgjarlógarverðgerðin fyri árið 2004 verður sett á lunn. Vágbingar skula í somáta sova trygt soleingið fullveldissamgongan raður fyri borgum í Føroyum.

Einn hvundur segði einaferð, at Sambandsflokkurin var politiskur ómoralur settur í system. Soleiðis sum

Johan Dahl ber seg at í hesum málinum man okkurt vera um tað. Ætlar hann at halda fram við hesum atburðinum í sínum politiska lívi, so má bara staðfestast, at hann er ein beinleiðis hóttan fyri øll framtøk og allan framburð í Suðuroy, og í hesum førinum í Vági.

Missilini hann sendir eftir Hergeiri Nielsen og Jenisi av Rana eru luftkastellir sum eingin kann taka fyri fult. Er tað nakar sum liggur flatur í luftini til gagns fyri Suðuroynni, í politiska landslagnum, tá er tað tjóðveldistingmaðurin í Vági. Og tá ið Johan Dahl tosar um luftkastellirnar hjá fullveldissamgonguni veit hann so ikki av at nýggjur Smyril er í gerð, at miðnámsskúli verður smíaður í Vági, at Almanna- & heilsuskúli er komin á Tvøroyri, at bakkaverjan í Sumba er stuðla, at stuðul verður veittur djúphavnini í Vági, at stór samferðsluhavn verður gjord á Trongisvágsofirði, at tunnislgerðin millum Øravík og Hov byrjar í næstum o.s.fr. Alt komið á lunn imeðan Sambandsflokkurin hevur sitið í andstöðu og absolut ónøg ávirkan hevur havt á føroyskan politikk yvirhøvur?

Kanska skuldi næsta greinin hjá hesum politiska sfinxinum snúð seg um Suðuroynna og almenn átok imeðan Sambandsflokkurin sat við valdinum í Føroyum. Royktámið hann blæsir framúr sær, og sum hann nú sjálvur er við at villast í, bendir kanska á, at tað var somikið soltið, at onki er at skriva heim um. Ímeðan liggur Suðuroyegin fremst í raðfestingini hjá hesum landsstýrinum, ikki av partapolitiskum orsökum, men tí hetta er neyðugt skula Føroyar frameftir vera ein livandi og dynamisk samfelags eind.

VIÐMERKINGAR

Fram eftir fummum fór pressan

Eitt pappír hjá einum politiskum floksformanni kom í farnu viku undan kavi, sum SvF gjordi stóra golu burturúr. Kritikkleyst runnu hinir fjølmiðlarnir aftan á SvF og gjordu gøluna upp aftur størri. Men har var ongin søga. Allir teir stóru fjølmiðlarnir lupu framav og sleptu øllum sunnum journalistiskum fornufti upp á fjall

Uni Arge

inum var at kalla inn til tíð-indafundar og greiða frá støðuni hjá Tjóðveldisflokkinum til stevið í samgonguni og politisku høvuds málini annars. Í pappirinum stóð nágreiniliga, hvat flokkurin skuldi siga við fjølmiðlarnar, og hvørji evni ymisk fólk í flokkinum skuldu tosa um á tíð-indafundinum, ið kanska skuldi haldast.

SvF gjordi stóra golu burtur úr hesum pappiri og læt okkum ikki misskilja, at ein politikari her hevði gjørt eitt leikrit, sum hann skuldi manipulera fjøldina við, og at samgongukreppan var ein sjónleikur. Tann ósagdi og tó so eyðsýndi boðskapurin var, at maðurin dugir at snara veruleikanum, tí hann hevur kandidátútbúgving í samskifti.

Okkurt annað enn journalistisk dømkraft má hava verið orsök til, at hetta innslagið nakrantið slapp í luftina, tí tað hevði onki við sakligan journalistikk at gera. Tað snaraði veruleikanum grovt og undirgróv trúvirðið hjá offrinum, sum hevði rætt til at verja seg, men ikki slapp. Hvør var søgan? Hvat hevði maðurin gjørt seg sekan í? At hann hevði fyrireikað seg og sín flokk til ein tíðindafund? At hann hevði avgjört, hvat

hann skuldi siga?

Sum útbúgvin journalistur var eg illa við, tá eg hevði sæð innslagið, tí eg skilti ikki, hvat SvF vildi. Eg skilti tó so mikið, at hetta persónliga álopið í bestu senditið fór at verða funnin fressur hjá politisku mótstøðumonnunum hjá formanninum í Tjóðveldisflokkinum. Hans Pauli Strøm, Jóhan Dahl og Óli Petersen lógu heldur ikki sjóvarfallið av sær og lupu á við stórum orðum og strikum.

Teir tryggjar skilti eg væl. Teir sçu sær ein kærkomman møguleika í einum politiskum spæli, sum mangan er køstaskitið kortini. Men eg skilti ikki Útvarp Føroya, sum klokkan 8.00 morgunin eftir innslagið í SvF bar fram sum stórtíðindi, at SvF hevði funnið eitt pappír, og at SvF segði, at samgongukreppan var ein leikstjørnaður sjónleikur. Ongin kritisk viðgerð í ÚF av sokallaðu søguni hjá SvF. Bara blind endurgeving av einum øðrum miðli, sum um miðlar per definition eru tann heilagi sannleikin.

Í døgurðasendingini hjá ÚF kom meira javnvág í. Tá slapp høvuds persónurin í loksins at verja seg. Hann avsannaði, at nokur niðurstöða um samgongusamstarvið var gjord, áðrenn samgonguflokkarnir fóru á avgerandi kreppufundin. Altso ongin leikstjørnaður sjónleikur. Hann viðgækk tó, at hann hevði fyrireikað seg til ein tíðindafund og avgjört, hvat hann ætlaði sær at siga. Eisini løgmaður avsannaði, at nokur niður-

stöða var gjord undan fundinum. Men SvF fekk sína nýggju politisku konflikt, tí í sama andadrátti gav løgmaður av órannsakiligum orsökum til kennar, at hann var ikki sørt lumpaður.

ÚF fataði ikki ella vildi ikki skilja, at har var ongin gøla, og at veruleikin var, at samgongan hevði gjørt semju um at halda fram við samstarvinum, tí fimm tímar seinni varð skipað fyri kjaki í Sostatt um politisku støðuna. Stórt hóvasták varð gjørt burturúr, at samgongumenn eftir nýkomnu balladuna á døgurða høvdu sent avboð til sendingina. Dramatikkur í luftini. Var samgongan longu skrædn- og? Sum neyðloysn læt ÚF mikrofonirnar upp fyri lurtarunum. Tað var í lagi. Men so fór útvarpsverturin bráðliga at lesa dulnevnd teldubróv.

Í nógvur minuttir læt verturin dulnevndar telduskribentar fáa luft fyri sínum politisku frustrationum. Tann, sum fekk flestu skulurnar oman yvir seg, var tann í sjónvarpinum úthongdi floksformaðurin. Vit fingi ongantið at vita, hvør skrivaði hesi brøv. Vit hoyrdu bara vertin endurgeva tey. Tað má merkja, at Útvarp Føroya sum stovnur hevur fulla ábyrgd av óreinu álopinum, sum varpað vórðu út í luftina hesa lutuna.

Hann lurtarar mugu vit hava loyvi til at spyrja, hvussu sovorðið kann henda. Meðan bløðini eru so mikið at sær komin, at tey næstan heilt hava avsgt dulnevndu lesarabrovini, tí tey í meira enn 100 ár hava

forpestað føroyska samfelagskjakið, gongur ÚF øvugtan veg og ger seg til talsmann fyri politiskari útspilling, ið líkist ærumeiðing. Tað var sanniliga ikki gamalt.

Men íspunna gølan hjá SvF steðgaði ikki í ÚF. Hon fann sær eisini veg inn í stóru bløðini, har nakrir av frægastu eygleiðarunum í samfelagskjakinum elegant hoppaðu á sjógv. Bæði í Sosialinum og Dimmalætting vildu oddagreinirnar vera við, at SvF hevði gjørt eitt bragd við sínum innslagi. Sosialurin tók enn tá hattin av fyri SvF og endurgav harafrat innslagið pára kritikkleyst í fullari longd. Dimmalætting jublaði um tjóðleikin og politisku kabarettina, men var tó so fræg, at hon hevði fingið orðið á tann áløpna.

Hvat hendi álvaratos á fjølmiðlunum hesar báðar dagarnar? Varð allur etikur tveittur fyri borð? Hvarv allur kritiskur sansur? Meg lysti at frætt, um leiðslurnar á miðlunum innast í journalistiska hjartanum halda, at alt fór so rættvíst fram í hesum máli. Hugsaði ongini, at einum politikara má vera loyvt at fyrireika seg til ein tíðindafund? Hvi metti SvF, at pappirið var ein stór journalistisk søga? Um søgan var so týðningarmikil, hví hoyrdist ikki eitt einasta kis til málið hóskevaldið og friggjakveldið? Tíðindaleiðarin í SvF sigur í bløðunum leygar dagin, at innslagið skuldi lýsa endan á kreppuni í samgonguni, og at SvF eftir drúgva umhugsan valdi at lýsa endan, sum gjord varð.

Kapping millum Ung Virki á Torginum í SMS

TÍÐINDASKRIV

Týsdagin 25. mars kl. 10.00 – 17.30 hevur Ungt Virki á Føroya Handilsskúla söluframsýning og kapping á Torginum í SMS. Framsýningin er samstundis skipað sum ein prøvtøka, har unga virkini hava framløgu fyri almenn-inginum og dómarum. Besta virki sleppur viðari í kappingini, har tað skal kappast við onnur ung virki í Danmark. Hendan kappingin verður í Keypmanna-havn í døgnum 25.-26. april hjá Dansk Industri.

Hetta er fjórða kappingin síðan 1997, har ungu virkini kappast um eitt pláss í

donsku finaluni. Í 1997 og 1999 varð endaliga prøvtøkan í SMS, meðan hon í 2001 var á Handilsskúlanum á Kambsdali. Í ÁR verður Torgið í SMS so aftur karmur um prøvtøkuna, og fara unga virkini týsdagin 25. mars at sýna fram, selja og greiða frá um virkini og úrdráttir sínar.

Í ár eru fimm virkir við í kappingini um at gerast besta unga virkið. Hesi virkini – ella iognarfeløgini, sum tey vera rópt – eru Gabb, Gagn, FFE, LBH og Vitan.

Vinnarin av kappingini verður avdúkaður á Torginum í SMS týsdagin kl. 15.30.

At døma verða umboð frá stuðlunum, Føroya Sparikassa, Vinnuhúsinum og SMS. Øil hesi áriní hevur neyvt samstarv verið við SMS, Føroya Sparikassa, Toll-og skatt og Vinnuhúsið. Lærari hjá Ungu Virki tvey seinastu áriní hevur verið Martha Weihe Dalsgaard.

Stutt um virkini:

Gabb er virki, sum tær fyra Guðrun Vatnhamar, Ann Tordis K. Hellisdal, Birita L. Hansen og Bjørg Clementsen mynda. Tær hava givið út eina barnaføgu við kendum barnasøgum eftir m.a. brøðrunum Grimm og

H.C. Andersen. Eisini eru tvey lög hjá Brandi Enni í floguni.

Voran, sum iognarfelagið Gagn hava framleitt er ein sankutøkassa (kompost-kassi) til burturkast. Tey fimm, ið mynda Gagn eru: Marjun Hansen, Durita Poulsen, Elisabeth Jacobsen, Jannet Hansen og Jaspur T. Gaard->

Faroese Film Entertainments: Teir hava sett í framleiðslu ein videofilm við gomlum upptøkum hjá Zakarias Hammer Virkis-eigararnir eru: Elif Høgne-sen, Tóri Bendtsen, Pætur Rasmussen, Olaf Olsen, William Olsen og Sólvit Nolsøe.

Vitan: Teir leggja tíðindi og kunning um tøkni út á heimasíðu. Virkiseigarnir eru: Ragnar Thomassen, Hanus Mikkelsen, Kristian Joensen og Ragnar Isaksen. LBH: Framleiður og selur brústsukur. Virkiseigarnir eru: Lív Krosstein, Bárður Thomsen og Heidi Borum Hansson.

Skúlaárið 1996/97 fór Føroya Handilsskúli undir eina nýggja lærugrein, sum teir nevndu "Ungt Virki". Hugsotið til lærugreinina fekk Sonja Oyrabø Petersen, sum hevur verið samskipari av lærugreinini síðan byrjan, tá ið hon leitaði eftir møguligum nýggjum

lærugreinum til skúlan. Helst skuldi tað vera lærugreinar, har næmingarnir skuldu annað enn bert kaga í skúlabokurnar og lesa uppá. Siðan Handilsskúlin fór undir lærugreinina eru ialt 20 virki stovnað, rikin og tikin av. Nevnast kann, at vinnarin í 1999, sum gjordi flogu við barnasøgum og –sangum, gjordist nr. 3 í donsku kappingini. Vinnarin í 2001, sum hevði framleitt eitt ullateppi serliga ætlaðum fólkom við gikt, vann ein umhvørvis-viðirðslon fyri sín úrdrátt í Young Enterprise International Trade Fair í Sta-vanger.